

Z działalności Archiwum Nauki PAN i PAU w 2015 roku

Archiwum Nauki realizowało zadania statutowe zgodnie z założonym programem, przy obsadzie etatowej: 8,4 etatu PAN, 1,75 etatu PAU, wykonywane przez 14 pracowników. Pomocą służyli również wolontariusze (5 osób) i praktykanci (4 osoby).

Rada Naukowa obradowała 9 marca w składzie: prof. prof. Barbara Godzik, Adam Kotarba, Michał Turała (przewodniczący), Ryszard Tadeusiewicz, Waław Uruszczak – ze strony Polskiej Akademii Nauk; prof. prof. Stefan W. Alexandrowicz, Andrzej Banach, dr Barbara Berska, prof. prof. Jan Machnik, Krzysztof Stopka – ze strony Polskiej Akademii Umiejętności; dyrektor Archiwum dr Rita Majkowska – z urzędu, mgr Ewa Dziurzyńska – przedstawiciel pracowników, sekretarz Rady. Na posiedzeniu tym przyjęto jednomyślnie sprawozdanie za rok ubiegły i program pracy na rok 2016, przedstawione przez dyrektora Archiwum Nauki.

Archiwum Nauki, zgodnie z porozumieniem z 3 IV 2002, było finansowane przez obie Akademie.

W roku sprawozdawczym pracownicy zatrudnieni przez Polską Akademię Nauk otrzymali podwyżki w celu wyrównania dysproporcji w wynagrodzeniach.

Ze środków finansowych PAU został zakupiony skaner A4, drukarka oraz netbook. PAU sfinansowała rozbudowę sieci Archiwum Nauki (serwerownia). Poniosła również koszty ogólne projektu PAUart: zakup i udostępnienie sprzętu digitalizacyjnego i komputerowego, utrzymanie bazy, obsługę informatyczną i akcję promocyjną projektu. Archiwum Nauki korzysta bezpłatnie z Pracowni Digitalizacyjnej PAU na potrzeby swoich badań.

W 2015 r. nastąpił przyrost zasobu archiwalnego o 29,86 mb. Na dzień 31 XII 2015 stan zasobu wynosił 1503,66 mb dokumentacji aktowej

i pozaaktowej oraz 4496 plików dokumentacji elektronicznej. Wśród nabytków znalazły się m. in. materiały historyka literatury Franciszka Bielaka (1892–1973), geografa Aleksandry Boguckiej (1906–2008), historyków: Renaty Dutkowej (1927–2015), Stanisława Jastrzębskiego (1941–2014), etnografa Anny Kowalskiej-Lewickiej (1920–2009), historyka sztuki Karoliny Lanckorońskiej (1898–2002), geologa i uczestnika bitwy pod Monte Cassino Wojciecha Narębskiego (ur. 1925), immunologa i mikrobiologa Włodzimierza Ptaka (ur. 1928), orientalisty Andrzeja Zaborskiego (1942–2014).

Systematycznie prowadzone prace nad zespołem archiwalnym Towarzystwa Naukowego Krakowskiego były przedmiotem dyskusji i ustaleń na posiedzeniach Komisji Metodycznej Archiwum Nauki i zakończyły się nadaniem nowego kształtu inwentarzowi akt Towarzystwa Naukowego Krakowskiego (1815–1872). W ramach programu digitalizacji zbiorów, dzięki pozyskanym środkom sponsora firmy Archi-dok, zeskanowano drugą część materiałów archiwalnych Towarzystwa (73 j.a.); niektóre z nich poddano zabiegom konserwatorskim. Rozpoczęto prace nad elektroniczną formą inwentarza, którego pierwsza część będzie udostępniona on-line w 2016 r. Dzięki tym zabiegom większa część akt najstarszego zespołu archiwalnego przechowywanego w zasobie Archiwum Nauki została w pełni zabezpieczona. Uruchomiono stronę internetową (www.tnk.krakow.pl), poświęconą Towarzystwu Naukowemu Krakowskiemu, na której znalazły się informacje dotyczące obchodów 200-lecia jego powołania, które przypadły na rok 2015. Obok tekstów i materiału ilustracyjnego, przybliżających działalność Towarzystwa, na stronie umieszczono wykaz 837 członków czynnych, korespondentów i honorowych Towarzystwa wraz z datą ich wyboru, opracowany na podstawie źródeł archiwalnych. Strona będzie stale uzupełniana, w 2015 r. była wywoływana 181 136 razy, odwiedziło ją 13 914 osób.

Rok 2015 – rok obchodów 200. rocznicy powołania do życia Towarzystwa Naukowego Krakowskiego – dla Archiwum Nauki był szczególnie ważny. Na zaproszenie Polskiej Akademii Umiejętności Archiwum uczestniczyło w komitecie organizacyjnym obchodów oraz w uroczystej konferencji 9 i 10 grudnia. Realizowało różnorodne inicjatywy własne, w tym trzy wystawy. Dwie z nich, prezentowane w sali wystawowej Archiwum Nauki przy ul. Św. Jana 26: *Wspólnota umiłowania nauki. 200. rocznica powołania Towarzystwa Naukowego Krakowskiego* (19 VI–30 X 2015) i *Wnosząc gmach narodowej wiedzy. 200. rocznica powołania Towarzystwa Naukowego Krakowskiego* (9 XII 2015–30 III 2016), wraz z częścią posterową pt. *Gdy jedna myśl rodzi drugą. Towarzystwo Naukowe staje się Akademią Umiejętności*, eksponowaną w holu budynku Polskiej

Akademii Umiejętności przy ul. Sławkowskiej 17, zgromadziły wielu gości z kraju i z zagranicy. Wystawom towarzyszyły bogato ilustrowane publikacje o tych samych tytułach. Trzecia wystawa, posterowa, prezentowana na Plantach Krakowskich (4–31 VIII 2015), przybliżała postaci prezesów Towarzystwa.

W minionym roku kontynuowano również prace nad inwentarzami spuścizn m.in. mongolisty Władysława Kotwicza (1872–1944), historyka sztuki Karoliny Lanckorońskiej (1898–2002), a także historyka i socjologa Wiesława Bienkowskiego (1926–1999).

Systematycznie prowadzone są prace nad inwentaryzacją fotografii. Kartoteka fotografii liczy 26 970 sztuk (stan na 31 XII 2015). W minionym roku opracowano 1352 fotografie, m.in. ze spuścizn: Wojciecha Bartła, Wiesława Bienkowskiego, Waława Felczaka, Walerego Goetla, Karoliny Lanckorońskiej, Mieczysławy Mitery-Dobrowolskiej, Bronisława Piłsudskiego, Włodzimierza Ptaka, Kazimierza Tokarskiego oraz z Zespołu Badawczego do Dziejów Oświaty w latach okupacji hitlerowskiej 1939–1945.

Prowadzone są również prace nad ewidencją materiałów ponadformatowych, wyłączanych z zespołów archiwalnych, przechowywanych w szufladkach.

Archiwum Nauki, obok Biblioteki Naukowej PAU i PAN i Fototeki Lanckorońskich, uczestniczyło w projekcie „PAUart Katalog zbiorów artystycznych i naukowych Polskiej Akademii Umiejętności”, realizowanym przez Polską Akademię Umiejętności, współfinansowanym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Do bazy danych wprowadzono 1500 opisów katalogowych fotografii ze spuścizn Lecha Kalinowskiego, Karoliny Lanckorońskiej i Wincentego Lutosławskiego.

W ramach nadzoru nad placówkami PAN oraz PAU udzielono 28 konsultacji w sprawach kancelaryjno-archiwalnych. Przeprowadzono kontrole wewnętrzne w wybranych archiwach zakładowych instytutów PAN w Krakowie, ekspertyzy, opiniowano wnioski o brakowanie dokumentacji nie-archiwalnej. W cyklu spotkań archiwistów zakładowych krakowskich instytutów i placówek PAN w Instytucie Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN odbyło się posiedzenie z prelekcją pt. „150 lat tradycji badawczych i muzealnych”, połączone z pokazem archiwaliów i ze zwiedzaniem archiwum zakładowego.

W pracowni naukowej Archiwum Nauki zanotowano 621 odwiedzin. Użytkownikom udostępniono 2858 j.a., 1557 wol. wydawnictw zwartych, 753 wol. czasopism i 29 mikrofilmów, 12 nośników elektronicznych. W odpowiedzi na zapytania badaczy zrealizowano 98 kwerend.

W Archiwum Nauki praktyki I i II stopnia odbywało 4 studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1 – Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II

oraz 1 – Uniwersytetu Warszawskiego. Przygotowano 8 pokazów archiwalnych z prelekcjami łącznie dla 72 osób.

Udostępniono do celów wydawniczych i ekspozycyjnych 1660 skanów fotografii oraz 1096 skanów materiałów archiwalnych, 16 płyt CD i DVD. Wypożyczono do Archiwum Nauki na wystawy własne 46 obiektów. Ze zbiorów Archiwum Nauki wypożyczono 3 obiekty na wystawy obce.

Stale jest aktualizowana strona internetowa Archiwum (www.archiwum-nauki.krakow.pl). W 2015 r. była wywoływana 156 416 razy, a szacowana liczba odwiedzających wynosiła 21 952.

Informacje o wydarzeniach w Archiwum Nauki PAN i PAU ukazywały się m.in. na stronie internetowej PAN oraz w „PAUzie Akademickiej”.

Od wielu lat Archiwum Nauki popularyzuje zbiory poprzez działalność wystawienniczą, w minionym roku, obok wystaw związanych z jubileuszem Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, prezentowano następujące wystawy:

- *Odlamki pamięci o Wielkiej Wojnie* – zrealizowana wspólnie z Biblioteką Naukową PAU i PAN w Krakowie, prezentowana w sali wystawowej Archiwum Nauki w dniach 14 XI 2014–28 II 2015 (autorzy: M. Włodek, T. Filip).
- *Krzysztofa Skórczewskiego miedzioryty z lat 2010–2014. Dar dla Gabinetu Rycin* – zrealizowana wspólnie z Biblioteką Naukową PAU i PAN w Krakowie, prezentowana w sali wystawowej Archiwum Nauki od 20 do 27 III 2015 (autorzy: T. Bobek, K. Kruzel).
- *Młodzieńcze pasje uczonych* – wystawa posterowa, oparta na wydrukach kopii archiwaliów ze zbiorów Archiwum Nauki, prezentowana przy Gabinetnie Prezesa PAN w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie od kwietnia 2014 do lipca 2015 (autorzy: E. Dziurzyńska, J. Dziurzyński).
- *Przeżywamy straszne czasy... Wielka Wojna w pamiętnikach Ludmiły Wróblewskiej* – wystawa posterowa, oparta na wydrukach kopii archiwaliów ze zbiorów Archiwum Nauki, prezentowana przy Gabinetnie Prezesa PAN w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie w dniach 24 VIII 2015–30 VI 2016 (autorzy: T. Filip, M. Włodek).

Materiały z zasobu Archiwum Nauki były również prezentowane na następujących wystawach obcych:

- *Przepis na Kraków Jerzego Dobrzyckiego* – prezentowana w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa w Kamienicy Hipolitów (4 IX 2014–8 II 2015).
- *Walczące miasto* – prezentowana w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa Oddział Fabryka Schindlera (17 IX 2015–21 II 2016).

We współpracy z Archiwum Narodowym w Krakowie, Archiwum UJ, Biblioteką Jagiellońską, Biblioteką Naukową PAU i PAN w Krakowie oraz Muzeum Archeologicznym w Krakowie kontynuowano prace nad uzyskaniem wspólnych rozwiązań prowadzących do rozwoju bazy danych „Spuścizna – archiwa, biblioteki i muzea krakowskie” oraz ułatwiających wprowadzanie informacji przez poszczególne instytucje.

Archiwum Nauki współpracowało z licznymi archiwami krajowymi i zagranicznymi. Kontynuowano współpracę z Instytutem Masaryka i Archiwum Akademii Nauk Republiki Czeskiej oraz z Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze w zakresie tematu „Czesko-polskie kontakty naukowe i kulturalne w XIX i XX w.”, w ramach której m.in. opracowywano redakcyjnie (teksty wprowadzające w wersji trójjęzycznej – polskiej, czeskiej i angielskiej) przygotowywaną do druku edycję źródłową korespondencji prawników Adama Vetulaniego i Miroslava Boháčka (druk w 2016 r.). Na zaproszenie strony czeskiej pracownicy Archiwum Nauki wzięli udział w konferencji pt. „Mimouniverzitní vědecké instituce v letech 1890–2015” (Praga 28–29 V), organizowanej przez Instytut Masaryka i Archiwum Akademii Nauk Republiki Czeskiej z okazji 125-lecia powołania Czeskiej Akademii Nauk i Umiejętności, a także (jako współorganizatorzy) w międzynarodowej konferencji pt. „Gendering Science: Women and Men Producing Knowledge” (Praga, 4–6 VI).

Podczas uroczystości jubileuszowych z okazji 200. rocznicy powołania Towarzystwa Naukowego Krakowskiego Instytut Masaryka i Archiwum Akademii Nauk Republiki Czeskiej reprezentowali dr Maria Bahenská, dyrektor ds. archiwalnych, oraz dr Tomáš Pavlíček, dr Jan Chodějovský i mgr Hana Kabová; Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze reprezentował dr Marek Ďuranský. Na zorganizowanej z tej okazji konferencji naukowej Tomáš Pavlíček i Marek Ďuranský wygłosili referaty (9 XII), a na jej zakończenie (10 XII) w Archiwum Nauki odbyło się uroczyste spotkanie, w którym udział wzięli ze strony czeskiej: Marie Bahenská, Hana Kabová, Tomáš Pavlíček, Jan Chodějovský, Marek Ďuranský; ze strony polskiej: R. Majkowska, E. Dziurzyńska, J. Laskosz. Na spotkaniu omówiony został także plan przyszłej trzyletniej współpracy między ww. instytucjami.

W ramach trwającej współpracy z Zakładem Turkologii i Ludów Azji Środkowej Wydziału Orientalistycznego Uniwersytetu Warszawskiego w Archiwum Nauki kwerendy prowadzili uczeni z Mongolii, Rosji, Szwajcarii, uczestnicy warszawskiej konferencji pt. „Mongolia and the Mongols: Past and Present” (23–24 XI 2015). Przeprowadzono jednocześnie wstępne rozmowy z dyrektorem Wydziału Historii i Archeologii Mongolskiej Akademii Nauk prof. Sampildonowem Chuluunem oraz prof. J. Tulisowem i dr A. Bareją-Starzyńską w sprawie zdigitalizowania

i publikacji materiałów spisu powszechnego w Mongolii w 1915–1916 r. ze spuścizny W. Kotwicza.

Pracownikom i korzystającym ze zbiorów Archiwum Nauki służą bogate specjalistyczne księgozbiory: biblioteka Henryka Barycza, Biblioteka Rozdolska Lanckorońskich oraz księgozbiór podręczny. Jest on stale uzupełniany przez dary i zakupy. W 2015 r. wpłynęły 122 wol. wydawnictw zwartych i czasopism. Stan całego księgozbioru na 31 XII wynosi 11 852 pozycje inwentarzowe. Do elektronicznej bazy bibliotecznej Archiwum Nauki, w ramach retrokonwersji, wprowadzono 600 opisów bibliograficznych oraz zweryfikowano 200. Ogółem do bazy wprowadzonych jest 6150 rekordów. Stale poddawane są odkwaszaniu kolejne partie księgozbioru (200 wol.), a także zabiegom introligatorskim – 10 wol.

Pracownicy Archiwum Nauki uczestniczą w redagowaniu serii wydawniczej Polskiej Akademii Umiejętności i Archiwum Nauki PAN i PAU „W służbie nauki”; w 2015 r. ukazały się: nr 24 – *Adam Krzyżanowski 1873–1963. Materiały z posiedzenia naukowego w dniu 21 czerwca 2013 r.*; nr 25 – *Jerzy Smoleński 1881–1940. Materiały z posiedzenia naukowego w dniu 19 listopada 2010 r.*; nr 26 – *Józef Szujski 1835–1883. Materiały z posiedzenia naukowego w dniu 25 listopada 2013 r.* W 2015 r. ukazało się 18 pozycji wydawniczych autorstwa pracowników Archiwum Nauki oraz foldery wystaw. Na posiedzeniach naukowych przedstawiono 7 referatów.

Opracowała
Rita Majkowska